

Jarosław Zieliński, Sekretarz Stanu Ministerstwo Spraw
Wewnętrznych i Administracji 02-591 Warszawa ul.
Stefana Batorego 5

Warszawa, 2017-12-06

KANCELARIA PREZESA RADY MINISTRÓW
KANCELARIA SEJMU

BMP-0713-1-194/2017

Odpowiedź na interpelację nr 16318

odpowiedź Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji na interpelację numer 16318

W załączeniu przekazuję odpowiedź Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji na interpelację numer 16318.

Załączniki:

1. ODP. NA INT. 16318.DOC

Dokument został podpisany, aby go zweryfikować należy użyć
oprogramowania do weryfikacji podpisu Data złożenia podpisu:

2017-12-13T10:28:52Z

Podpis elektroniczny

Pan

Marek Kuchciński

Marszałek Sejmu RP

Szanowny Panie Marszałku,

odpowiadając na interpelację numer 16318 Posłów na Sejm RP Pani Ewy Kołodziej, Pani Joanny Augustynowskiej, Pani Ewy Drozd, Pani Joanny Frydrych, Pani Agnieszki Hanajczyk, Pani Bożeny Henczycy, Pani Magdaleny Kochan, Pani Henryki Krzywonos-Strycharskiej, Pana Rajmunda Millera, Pani Izabeli Katarzyny Mrzygłockiej, Pani Marzeny Okły-Drewnowicz oraz Pana Sławomira Jana Piechoty w sprawie *tw. ustawy dezubekizacyjnej, w szczególności w zakresie rent rodzinnych* przedstawiam, co następuje.

Ponowne ustalenie wysokości tzw. emerytury policyjnej w przypadku osób pobierających aktualnie to świadczenie nastąpiło na podstawie przepisów ustawy z dnia 18 lutego 1994 r. o *zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Biura Ochrony Rządu, Państwowej Straży Pożarnej i Służby Więziennej oraz ich rodzin* (Dz. U. z 2016 r. poz. 708, z późn. zm.), zwanej dalej „ustawą”, znowelizowaną ustawą z dnia 16 grudnia 2016 r. o *zmianie ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Biura Ochrony Rządu, Państwowej Straży Pożarnej i Służby Więziennej oraz ich rodzin* (Dz. U. z 2270), zwanej dalej „nowelizacją”. W niniejszym kontekście niezrozumiałym jest pierwsze pytanie w kwestii ponownego ustalania wysokości świadczeń emerytalnych osoby, która już nie żyje. Mając przy tym na uwadze zakres przedmiotowej interpelacji można jednak przyjąć, iż pytanie miało, jak się wydaje, dotyczyć ponownego ustalenia wysokości renty rodzinnej. Toteż należy wskazać, iż stosownie do art. 2 ust. 2 nowelizacji w przypadku osób pobierających renty rodzinne przysługujące po osobach, w stosunku do których z informacji Instytutu Pamięci Narodowej - Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu o przebiegu służby danego funkcjonariusza wynika, że pełniły służbę na rzecz totalitarnego państwa, o której mowa w art. 13b ustawy, i które w dniu wejścia w życie nowelizacji mają przyznane świadczenia na podstawie ustawy, *organ emerytalny wszczyna z urzędu postępowanie w przedmiocie ponownego ustalenia wysokości świadczeń, o których mowa w art. 24a ustawy*, tj. renty rodzinnej. Należy przy tym dodać, że renta rodzinna jest świadczeniem pochodnym od świadczenia przysługującego osobie zmarłej. Zatem w celu ponownego ustalenia wysokości renty rodzinnej na podstawie art. 24a ustawy niezbędne jest uprzednie ustalenie wysokości świadczenia, które przysługiwałoby zmarłemu funkcjonariuszowi, emerytowi lub renciście, który pełnił służbę na rzecz totalitarnego państwa, o której mowa w art. 13b ustawy.

Ponadto należy wskazać, iż przywołany w drugim pytaniu art. 15b ustawy został uchylony na podstawie art. 1 pkt 5 nowelizacji. Zważywszy przy tym, że istota przedmiotowego pytania wydaje się dotyczyć kwestii związanych z ponownym ustaleniem wysokości renty rodzinnej należy wskazać,

iż w myśl art. 24a ust. 4 ustawy *przepisów ust. 1 i 2* (tj. regulacji określających zmienione przez nowelizację zasady ustalenia renty rodzinnej przysługującej po osobie, która pełniła służbę na rzecz totalitarnego państwa) *nie stosuje się, jeżeli osoba uprawniona do renty rodzinnej udowodni, że osoba, o której mowa w tych przepisach, przed rokiem 1990, bez wiedzy przełożonych, podjęła współpracę i czynnie wspierała osoby lub organizacje działające na rzecz niepodległości Państwa Polskiego.* Tym samym, z oczywistych względów, ewentualne udowodnienie ww. okoliczności należy do osoby uprawnionej do renty rodzinnej.

Stosownie do art. 15c ust. 6 ustawy, do którego odsyła art. 24a ust. 6 ustawy, środkiem dowodowym może być zarówno informacja sporządzona przez Instytut Pamięci Narodowej - Komisję Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu, na podstawie posiadanych akt osobowych osoby, która pełniła służbę na rzecz totalitarnego państwa, o której mowa w art. 13b ustawy, jak i inne dowody.

Przechodząc do pytania numer trzy zawartego w niniejszej interpelacji, w związku z ogólnym odwołaniem do wartości konstytucyjnych, należy wskazać – za uzasadnieniem projektu nowelizacji, odnoszącym się w szczególności do orzecznictwa – że *Trybunał [Konstytucyjny] zauważył, iż ustawodawca był upoważniony, mimo upływu ponad 19 lat od zmiany ustrojowej, do wprowadzenia regulacji obniżających świadczenia emerytalne za okres służby w organach bezpieczeństwa.* Z konstytucyjnej zasady ochrony zaufania do państwa i stanowionego przez nie prawa nie wynika bowiem, że każdy, bez względu na cechujące go właściwości, może zakładać, że unormowanie jego praw socjalnych nie ulegnie nigdy w przyszłości zmianie na jego niekorzyść.

Jednocześnie należy zauważyć, że przepisy nowelizacji nie naruszają swoim zakresem zakazu retroaktywności prawa, bowiem zobowiązały organ emerytalny do ponownego ustalania wysokości świadczeń emerytalno-rentowych osobom, które pełniły służbę na rzecz totalitarnego państwa, o której mowa art. 13b ustawy od dnia 1 października 2017 roku, a więc wywarły skutki prawne na przyszłość. Należy przy tym wskazać, że Trybunał Konstytucyjny uznaje za dopuszczalne cofnięcie praw nabytych, ale z niezbędnym *vacatio legis*. Warto również nadmienić, iż uprawnienia emerytalne w systemie powszechnym wielokrotnie się zmieniały niezależnie od daty podjęcia zatrudnienia, co jednak nie było kwestionowane przez Trybunał Konstytucyjny. Przykładowo można odwołać się do wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 22 sierpnia 1990 roku, sygn. K 7/90, w którym wskazano, że chroniąc prawa nabyte nie można jednak przyjąć, iż każda zmiana istniejącej regulacji, która byłaby zmianą na niekorzyść pewnej grupy obywateli, jest ustawodawczo zakazana.

Udzielając odpowiedzi na czwarte pytanie wymaga podkreślenia, iż podstawę prawną do przedmiotowego obniżenia wysokości świadczeń z zaopatrzenia emerytalnego funkcjonariuszy stanowiła nowelizacja, a w szczególności przepisy art. 2 ust. 1 i 2 nowelizacji. Jak przy tym reguluje przywoływany już powyżej art. 2 ust. 2 nowelizacji, w przypadku osób pobierających renty rodzinne przysługujące po osobach, w stosunku do których z informacji Instytutu Pamięci Narodowej - Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu o przebiegu służby danego funkcjonariusza wynika, że pełniły służbę na rzecz totalitarnego państwa, o której mowa w art. 13b ustawy, i które w dniu wejścia w życie nowelizacji mają przyznane świadczenia na podstawie ustawy, *organ emerytalny wszczyna z urzędu postępowanie w przedmiocie ponownego ustalenia wysokości świadczeń, o których mowa w art. 24a ustawy, tj. renty rodzinnej.*

W przypadku kolejnych pytań, tj. numer pięć i sześć, informuję, że w uzasadnieniu projektu nowelizacji wskazano, iż *projektowana ustawa ma na celu wprowadzenie rozwiązań zapewniających w pełniejszym zakresie zniesienie przywilejów emerytalnych związanych z pracą w aparacie bezpieczeństwa PRL przez ustalenie na nowo świadczeń emerytalnych i rentowych osobom pełniącym służbę na rzecz totalitarnego państwa w okresie od dnia 22 lipca 1944 r. do dnia 31 lipca 1990 r.(...)*

jako przywilej należy rozumieć ustalenie świadczeń emerytalnych i rentowych na znacznie korzystniejszych zasadach wynikających z ustawy zaopatrzeniowej, w stosunku do sposobu ustalania emerytur i rent zdecydowanej większości obywateli na podstawie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Tym samym nowelizacja nie stanowi jakiejkolwiek formy „represji”, a jej celem było zniesienie przywilejów emerytalnych związanych ze służbą w aparacie bezpieczeństwa PRL. Jednocześnie nadmienić można, iż od decyzji organu emerytalnego w analizowanym zakresie przysługuje – stosownie do art. 2 ust. 3 nowelizacji – *odwołanie do właściwego sądu, według zasad określonych w przepisach Kodeksu postępowania cywilnego*.

Ponadto w przedmiocie obniżenia wysokości renty rodzinnej należy wskazać, że nowelizacja dotyczy również obniżenia wysokości ww. świadczeń ze względu na fakt, iż renty rodzinne są świadczeniami pochodnymi od policyjnych emerytur i rent inwalidzkich, gdyż osoba uprawniona do renty rodzinnej nabywa prawo do tego świadczenia w miejsce emerytury lub renty, która przysługiwała lub przysługiwałaby zmarłemu. Skoro więc ustawodawca negatywnie ocenił służbę na rzecz totalitarnego państwa i związaną z nią uprzywilejowaną sytuację w zakresie świadczeń emerytalnych i rentowych, obniżeniu musiały ulec także renty rodzinne przyznane po osobach, które pełniły ww. służbę. Należy mieć przy tym na uwadze, iż jakkolwiek z jednej strony może się wydawać, że osoby pobierające renty rodzinne nie uczestniczyły bezpośrednio w działaniach aparatu bezpieczeństwa PRL, to jednak korzystały z profitów, jakie dawała służba ich małżonków czy rodziców na rzecz totalitarnego państwa (w szczególności materialnych wynikających z wyższych uposażeń). Zważywszy przy tym, iż renta rodzinna stanowi świadczenie pochodne od emerytury lub renty inwalidzkiej, to uprzywilejowany (w stosunku do powszechnego systemu ubezpieczeń społecznych) system ustalania prawa do emerytury i renty, z którego korzystają również byli funkcjonariusze pełniący służbę na rzecz totalitarnego państwa, stawia pozostałych po nich rencistów rodzinnych w sytuacji znacznie korzystniejszej od rencistów rodzinnych otrzymujących świadczenia z Zakładu Ubezpieczeń Społecznych. Dlatego też – jak podkreśla się w uzasadnieniu projektu nowelizacji – obniżenie rent rodzinnych po byłych funkcjonariuszach pełniących służbę na rzecz totalitarnego państwa należy traktować jako naturalną, w odczuciu sprawiedliwości społecznej, potrzebę zbliżenia ich świadczeń do tych otrzymywanych przez małżonków bądź dzieci osób, które poniosły szkodę w wyniku służby wymienionych funkcjonariuszy.

Odnosząc się do pozostałych pytań, dotyczących m.in. trudnej sytuacji materialnej osób, którym obniżono wysokość świadczeń, uprzejmie informuję, że osoby uprawnione do zaopatrzenia emerytalnego mogą korzystać ze świadczeń socjalnych z tworzonego na ten cel funduszu socjalnego, stosownie do art. 27 ust. 1 ustawy. Na podstawie § 2 rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 9 września 2004 r. w sprawie funduszu socjalnego emerytów i rencistów Policji, Straży Granicznej, Biura Ochrony Rządu i Państwowej Straży Pożarnej oraz ich rodzin (Dz. U. z 2015 r. poz. 1374, z późn. zm.), środki funduszu socjalnego mogą być przeznaczone na świadczenia socjalne takie jak m.in.: zapomogi pieniężne, dopłaty do kosztów leczenia oraz zwrot części kosztów opieki paliatywno-hospicyjnej, dopłaty do kosztów zakwaterowania, wyżywienia i leczenia w sanatoriach lub uzdrowiskach. Świadczenia socjalne przyznaje na wniosek uprawnionego, stosownie do § 5 ww. rozporządzenia, kierownik jednostki organizacyjnej, właściwy według miejsca zamieszkania uprawnionego, uwzględniając sytuację życiową, rodzinną i materialną uprawnionego.

Ponadto należy wyjaśnić, że sposób obliczenia wysokości renty rodzinnej przysługującej po osobie, która pełniła służbę na rzecz totalitarnego państwa, i która pozostawała w służbie przed dniem 2 stycznia 1999 roku, wskazany został przez ustawodawcę w art. 24a ustawy. W myśl ust. 1 tej regulacji, renta rodzinna przysługuje na zasadach określonych w art. 24 ustawy, tj. co do zasady, na warunkach

określonych w ustawie z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2017 r. poz. 1383, z późn. zm.), z zastrzeżeniem, iż wysokość renty rodzinnej ustala się na podstawie świadczenia, które przysługiwało lub przysługiwałoby zmarłemu, z uwzględnieniem przepisów art. 15c lub art. 22a ustawy.

W myśl art. 24a ust. 2 ustawy, wysokość renty rodzinnej, ustalonej na podstawie świadczenia, które przysługiwało lub przysługiwałoby zmarłemu, z uwzględnieniem art. 15c lub art. 22a ustawy, nie może być wyższa niż miesięczna kwota przeciętnej renty rodzinnej wypłaconej przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, ogłoszonej przez Prezesa Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, która od dnia 1 marca 2017 roku wynosi 1 747,19 zł, a po potrąceniu składki zdrowotnej i podatku dochodowego od osób fizycznych 1 456,94 zł.

Ponownie ustalona wysokość renty rodzinnej z systemu zaopatrzeniowego nie może być niższa od najniższej renty rodzinnej wypłacanej przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych, która od dnia 1 marca 2017 roku wynosi 1 000 zł, a po potrąceniu składki zdrowotnej i podatku dochodowego od osób fizycznych do wypłaty przysługuje 854 zł. Zgodnie bowiem z art. 18 ust. 2 ustawy, kwota emerytury lub renty bez uwzględnienia dodatków, zasiłków i świadczeń pieniężnych, o których mowa w art. 25, nie może być niższa od kwoty najniższej emerytury lub renty.

Na podstawie art. 24a ust. 4 ustawy, przepisów art. 24a ust. 1 i 2 nie stosuje się, jeżeli osoba uprawniona do renty rodzinnej udowodni, że osoba, o której mowa w tych przepisach, przed rokiem 1990, bez wiedzy przełożonych, podjęła współpracę i czynnie wspierała osoby lub organizacje działające na rzecz niepodległości Państwa Polskiego. Przepisów o obniżeniu wysokości rent rodzinnych nie stosuje się również, w myśl art. 24a ust. 5 ustawy, jeżeli renta rodzinna przysługuje po funkcjonariuszu, który po dniu 31 lipca 1990 roku: 1) zginął w związku z pełnieniem służby; 2) poniósł śmierć w wypadku pozostającym w związku z pełnieniem służby.

W kontekście wnioskowanych przez Państwa Posłów danych liczbowych, stosownie do informacji przekazanych przez Zakład Emerytalno-Rentowy Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji, należy wskazać, że według danych sporządzonych na podstawie wypłaconych w październiku 2017 roku świadczeń emerytalno-rentowych (termin wypłaty przypada na piąty dzień miesiąca), weryfikacji podlegało 11 376 policyjnych rent rodzinnych.

Ponadto informuję, że obecnie nie toczą się prace nad nowelizacją ustawy.

Z poważaniem

MINISTER

SPRAW WEWNĘTRZNYCH I ADMINISTRACJI

z up. Jarosław Zieliński

Sekretarz Stanu

Otrzymuje:

Sekretariat Prezesa Rady Ministrów w Kancelarii Prezesa Rady Ministrów.